

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถของอปท.ให้เป็นหน่วยงานที่สามารถดำเนินการและ/หรือมีส่วนร่วมในกระบวนการ EIA/HIA และเพื่อพัฒนาอปท.ตัวอย่างนำร่องที่สามารถปรับกระบวนการทัศน วิจัยเรื่องสุขภาวะและ EIA/HIA ของบุคลากรในองค์กรและตัวองค์กร โดยมีคนกลุ่มหนึ่งในองค์กร (A few good people) เป็นแกนนำปฏิบัติและขับเคลื่อน

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่เน้นกระบวนการการมีส่วนร่วม มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ทบทวนสถานการณ์ และวรรณกรรมของปัญหาในระบบ HIA/EIA ในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. ประมวลองค์ความรู้ที่ได้จัดทำเป็นร่างเนื้อหาหลักของหลักสูตรและรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ
3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับอปท.
4. ทำงานร่วมกับ a few good men ของแต่ละ อปท.ในการถอดบทเรียนการดำเนินงานด้าน EIA/HIA ที่ผ่านมา
5. สังเคราะห์บทบาท อำนาจหน้าที่และภารกิจของ อปท.ในการดำเนินงานด้านEIA/HIA และขีดความสามารถของ อปท.ในการดำเนินงานเรื่องนี้
6. ทำงานร่วมกับอปท.และช่วยให้องค์กรสามารถศึกษา/วินิจฉัยคุณภาพชีวิตของบุคลากรรวมถึงสภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะของประชาชนในท้องถิ่น
7. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของ อปท. ด้าน EIA/HIA ให้แต่ละองค์กรจัดทำข้อเสนอโครงการ/กิจกรรมที่จะแก้ไข บรรเทาหรือป้องกันปัญหา หรือพัฒนาศักยภาพบุคลากรในแต่ละองค์กรด้าน EIA /HIA
8. พัฒนาร่างหลักสูตรการมีส่วนร่วมในกระบวนการ EIA/HIA
9. สังเคราะห์ กลยุทธ์/แนวทางเพื่อสนับสนุนการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย และแผนการดำเนินการด้าน EHIA ของ อปท.ให้เป็นรูปธรรม
10. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

ตัวชี้วัดความสำเร็จขององค์กรที่เข้าร่วมโครงการ คือ 1) บุคลากรในอปท. มีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถ/ศักยภาพในการดำเนินงานด้านEHIA 2) องค์กรที่เข้าร่วมโครงการสามารถจัดให้มีโครงสร้างการบริหารงานและดำเนินงานด้าน EHIA และสร้างเสริมสุขภาพในหน่วยงานได้ 3) องค์กรที่เข้าร่วมโครงการมีขีดความสามารถในการค้นหาข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา จัดทำแผน และดำเนินงานตามแผนได้ด้วยตนเอง 4) องค์กรที่เข้าร่วมโครงการ สามารถสรุปบทเรียน และจัดทำรูปแบบการดำเนินงานด้าน EIA/HIA และสร้างเสริมสุขภาพของพนักงานของรัฐ ครอบครัว และชุมชนในท้องถิ่นตน ที่สามารถเป็นตัวอย่างและแหล่งเรียนรู้แก่องค์กรอื่นได้

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามที่ได้วางแผนไว้ จนได้ข้อเสนอโครงการ/กิจกรรมที่แต่ละอปท.จะทำด้าน EIA/HIA กับได้ร่างหลักสูตรการเสริมสร้างขีดความสามารถอปท.ในด้าน EIA/HIA แต่เมื่อดำเนินงานวิจัยได้

ครบปี ทีมวิจัยพบปัญหาอุปสรรคหลายประการทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนงานวิจัยต่อได้ สกว.ได้หาหรือผู้ทรงคุณวุฒิและยืนยันให้คณะผู้วิจัยทำงานต่อโดยให้ขยายเวลาอีก 6 เดือน และปรับเปลี่ยนแผนงานวิจัยในส่วนที่เหลือให้เป็นการศึกษาความเป็นไปได้และสรุปบทเรียนในการดำเนินงานวิจัย เป็น 3 รูปแบบดังนี้

รูปแบบที่ 1 ดำเนินงานตามแผนงานเดิมที่วางไว้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความต้องการเข้าร่วมดำเนินงานกับโครงการ

รูปแบบที่ 2 ศึกษาเชิงลึกถึงปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการสร้างเสริมขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสังเคราะห์บทเรียนเพื่อเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่สามารถเข้าร่วมดำเนินงานกับโครงการได้

รูปแบบที่ 3 สร้างการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนกิจกรรมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ เสริมกิจกรรมเครือข่ายในพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้าน EIA/HIA และเพิ่มการมีส่วนร่วมหรือความร่วมมือกับภาคีในพื้นที่ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการดำเนินงานแต่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้

สุดท้ายในขั้นการลงใช้หลักสูตรในพื้นที่จริง คณะผู้วิจัยได้ตัดสินใจเลือกอบต.มะเกลือเก่า ด้วยเห็นว่ามีความพร้อมและความมุ่งมั่น แม้ในพื้นที่จะไม่มีโครงการขนาดใหญ่ที่เข้าข่ายจะต้องทำ EIA/HIA แต่มีกิจการหลายประเภทที่อาจก่อผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เช่น ฟาร์มเลี้ยงสุกร ฯลฯ คณะผู้วิจัยได้พยายามชี้ให้บุคลากรอปท.เห็นว่า สามารถใช้ HIA ได้ไม่ว่าโครงการหรือกิจการจะมีขนาดใหญ่หรือเล็ก กฎหมายกำหนดให้ทำ EIA/HIA หรือไม่ก็ตาม

ผลผลิตจากงานวิจัยนี้มีสองประการที่สำคัญ คือ หลักสูตรการเพิ่มขีดความสามารถบุคลากรอปท.ในด้าน EIA/HIA กับได้อปท.ต้นแบบที่มี a few good people เป็นแกนนำในการสร้างเสริมสุขภาพและดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ EIA/HIA

คณะผู้วิจัยหวังว่าหลักสูตรการเพิ่มขีดความสามารถบุคลากรอปท.ในด้าน EIA/HIA น่าจะได้รับการพิจารณาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สันนิบาตเทศบาล/สมาพันธ์อบจ./สมาพันธ์อบต./กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ นำไปประยุกต์ใช้และปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในอปท.ทั่วประเทศต่อไป

ส่วนอปท.ต้นแบบ ๆ นั้น คณะผู้วิจัยขอสรุปว่ายังไม่สามารถได้ผลผลิตนี้ เหตุผลสำคัญคืออปท.ยังขาดความพร้อมในหลายๆด้าน บุคลากรของอปท.รู้สึกไม่มั่นใจ รู้สึกว่าตนเองไม่มีอำนาจตัดสินใจได้ รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถป้องกัน/แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ ฯลฯ อันเป็นผลส่วนหนึ่งจากการกระจายอำนาจจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไปยังราชการส่วนท้องถิ่น ที่ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างเต็มที่

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจ (empower) แก่อปท.ซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่นนับเป็น prerequisite ของการเพิ่มขีดความสามารถบุคลากรอปท.ในด้าน EIA/HIA

Abstract

This research had 2 objectives: 1) to capacitate local government authorities (LGAs) in doing or participating in EIA/HIA processes, and 2) to develop a few LGAs to become good examples of paradigm change, change in health concept and EIA/HIA via a few good people of those LGAs as change agents.

This was a qualitative participatory action research with these key steps:

1. Review literatures regarding EIA/HIA in Thailand and other countries
2. Synthesize a drafted curriculum outline and present to an expert panel for their comments and suggestions
3. Make connections with LGAs
4. Approach and work with a few good people of each LGA in lesson learned of their previous EIA/HIA experiences
5. Synthesize the optimum functions and roles and preferred capacity of LGAs in EIA/HIA
6. Empower LGAs in comprehension of their staff's quality of life and environment-related well-being of people in their responsibility
7. Share knowledge among LGAs to improve their capacity in EIA/HIA, and ask them to make proposal to diminish current problems or improve their staff's potentiality
8. Develop a drafted curriculum for EIA/HIA participation
9. Synthesize strategies/approaches to support policy and action plans in EHIA of LGAs
10. Write the final report.

Key performance indicators of this project were 1) LGAs' staff had knowledge, understandings, and ability/potentiality in EHIA, 2) participating LGAs had structure and activities in EHIA and health promotion, 3) participating LGAs were able to search data, analyze, plan and implement, 4) participating LGAs were able to implement and summarize their activities in EIA/HIA and health promotion for their staff, staff's families and community and even became show cases to other LGAs.

The authors could conduct the research and achieved as planned: LGAs' action plans on EIA/HIA and drafted curriculum. But after the first year, we faced several major obstacles and could not make any progress. After discussion with Thailand Research Fund and her experts, we agreed on 6-month extension of the project with some modifications of the

remaining research to be assessment of possibility and summary of 3 categories of participating LGAs:

1. Go on as planned with LGAs that wanted to pursue the research
2. In-depth explore of LGAs that could not pursue the research and comprehend their obstacles and problems
3. Modify the learning processes and activities to enhance understanding and networking of LGAs that had potentials to pursue but taking more time.

In the final phase of trying out the drafted curriculum, the authors decided to conduct in Ma-khlua-Kao Subdistrict LGA because of her readiness and commitment. Although there were no big projects required EIA/HIA, several activities could negatively impact the health and environment of the community such as pig farms. We made them clearly saw that HIA could be used for small as well as big projects regardless of law requirement.

Two major outputs of this research are the HIA capacity building curriculum for LGAs and successful cases of such LGAs with competent few good people for EIA/HIA participation.

The authors hope the curriculum will be used and further improved by concerned bodies. Unfortunately, we could not claim that we had such successful LGAs. We assessed that the reasons were lack of readiness of these LGAs and their staff, lack of confidence, feeling powerless to resist industrial money power, and feeling helpless to prevent or diminish environmental problems. These are likely resulted from non-optimum decentralization of central government's political power to LGAs.

Therefore, the authors recommend that political empowerment of LGAs be prerequisite of capacity building of EIA/HIA participation.